

FULGERE PE MARE

Mariana Pândaru

Editura CĂLĂUZA

Mariana Pândaru

FULGERE PE MARE

Coperta realizată de: **Cristina Moruz**
Grafică semnată de: **Florica Marin Madritsch**

© Editura CĂLĂUZA
© Mariana Pândaru

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PÂNDARU, MARIANA

Fulgere pe mare / Mariana Pândaru. - Deva : Călăuza, 2002
p. ; cm.
ISBN 973-9331-87-4

821.135. 1-1

Mariana Pândaru

Fulgere pe mare

Editura CĂLĂUZA

TRANSFIGURĂRI

Într-un dicționar al scriitorilor, descopăr aceste rânduri uimitoare ale Marianei Pândaru: „Eu vin dintr-o zonă teribil de frumoasă așezată în sudul Banatului. Ea se numește Anina. Acolo mi-am petrecut întreaga copilărie și adolescență. Zonă de munte, unde ajungi străbătând Depresiunea Carașului, cu dealuri albite de colilie, cu lumina prinsă în scorușe și mere fantastice. Anina, în care se amestecă ciudat și aproape nefiresc, pădurile de liliac și trandafir sălbatic, cu cele de pin și de fag. Ce să-ți spun? Este ținutul meu de lapte și miere, pe care îl port mereu în suflet, oriunde m-aș duce. Acolo am trăit cea mai adevărată și frumoasă poezie. De aceea cred că datorez foarte mult aceluia loc unde am învățat să mă bucur de lucrurile simple, de la fraga în floare, la cărarea îngropată în zăpada cât gardul, de la nopțile strălucite de armate de licurici, până la livezile bătute de floarea cireșilor sălbatici. Sunt sigură că dacă n-aș fi trăit într-un asemenea paradis, poezia mea ar fi fost cu mult mai săracă. Poate nici n-ar fi fost...”

Mărturisesc că, iubitor al Banatului fiind, rar mi s-a întâmplat să descopăr o adeziune mai emoționantă. O iubire cu atât mai emoționantă cu cât locul a fost cutreierat mai ales de autori care au văzut în ținutul Aninei doar un topos al dezastrelor. Dacă lăsăm la o parte reporterii înfierbântați de la ziarele de propagandă comunistă, orașul a fost citit mereu în negru. Anina este **Lumea fără cer** a lui Virgil Birou, locul în care își trăiesc dramele și agonia naufragației sorții. Primul roman al Banatului se oprea aici ca să numească dimensiunile unui eșec. După 1945, la Anina se opreau naufragații, cei retrași aici ca să li se piardă urmele. Amenințată de pușcărie, familia Crivetz își va căuta, în 1949, refugiu în acest spațiu. Familia Crivetz adică dânsul, medicul, și ea, prozatoarea Anișoara Odeanu. Paginile „locale” ale scriitoarei nu trădează recunoștința, dimpotrivă. La începutul anilor 60 regiunea, cu capitala în Timișoara, organiza aici tabere de creație. În 1963 am fost într-una din ele, cu prozatorii Ion Arieșanu, Laurențiu Cernetș, Constantin Pascu, Vasile Crețu. Ion Arieșanu se pregătea să scrie romanul

O complicată stare de fericire (va apare în 1967), Cerneț și Pascu se aflau în fața debutului, Vasile Crețu era un bun bănățean care, student, promitea. Locul mi se părea întunecat, minele (în care am coborât) capcane pentru oamenii răi. Bunicul meu lucrase în minele Aninei mulți ani, cum de-a supraviețuit? Dar orașul era suportabil, trăiau acolo oameni primitivi. Dezastrul a venit cu proiectele ceaușiste care au jupuit locurile. Nici o provincie a României nu a fost schingiuită ca Anina. Cum să scrii poezie, cum să acumulezi aici speranțe? Doar o literatură a Apocalipsei mi se părea a avea șanse aici. Dacă grefierul apocalipsei nu a fost mutilat înainte de a apuca să scrie...

Iată de ce confesiunile Mariane Pândaru mi se par neobișnuite. Copilăria și adolescența ei descoperă alt loc – unul ofertant poeziei. **A scrie înseamnă a te bucura** de istoriile lumii acesteia, a trăi din plin zborul. A numi, într-un fel sau altul, starea fericită a ființei. Dacă Anina și Hunedoara, celălalt oraș de adopțiune, par dominate de brutalitatea elementelor reziduale, în poezia Mariane Pândaru există o înviere atotcuprinzătoare. În literatura curentă **pietrele** (de pildă) sunt un leș, la Mariana Pândaru învie, sunt capabile de zbor: „Aproape mi-am zis / că pietrele migrează ușor/ spre apele calde/ când din inima lor/ a țâșnit dragostea/ ca un fruct/ abia pârguit.”

Nici un ermetism, totul trăit sub semnul unei simplități incapabile de echivalențe artificiale. Plutirea, zborul afirmă simboluri ale creșterii, înălțării și regalității, din care **pasărea** pare a-i fi preferată. Ca și în aceste **Păsări îmi sunt gândurile**: „O, munți! Arcuiți peste numele meu/ Lăsați-mă liber/ Pădurile voastre au devenit/ umbre fără scăpare/ când visul/ rostogolit spre câmpul deschis/ prinde miros de pământ// Când păsări îmi sunt gândurile/ Și îndoeli”. Uneori ceremonialele regale sunt prezidate de umbre ilustre, cum ar fi aceea a lui Nichita Stănescu: „Singur venea/ pe câmpia de cretă/ Ca un soldat obișnuit/ în haină de gală// Eu, cu pasărea regală/ pe umăr/ Mă pregăteam să-l primesc// dar.../ nepăsător și fără cuvânt/ privea înainte/ cu ochii lui albi”.

*

Măhnirile nu lipsesc în aceste poezii ale dezamăgirilor. Femeia care magnificiază puterea și harurile nu regăsește valorile, bucuriile, stările în care spera. Dar nu blestemele, dar nu brutala contestație, nu negația

stăpânește rostirea. Poezia de pe acest versant e mai degrabă una a **dezvrăjirii**: a ieșirii de sub scutul iluziei. Ea se împlinește într-un **Cântec de pasăre albă astfel**: „Ne-am trezit dintr-o dată/ trăindu-ne viața/ ca doi străini/ răstigniți în rame de abanos. Și ce-i mai trist/ e că nu mai aveam/ pe cine da vina.../ focul se liniștise/ și țărnul rămăsese pustiu.../ doar un cântec subțire/ de pasăre albă/ traversa ușor prin sufletul nostru”. Din seria de simboluri ale dezvrăjirii importante ar fi cercul, păpușarul, eul indiferenței.

La capătul celălalt al seriei, descoperim rugăciunile, gestualitatea omului tradițional în fața lumii. O imagine a Tatălui se cere a fi reținută – mi se pare a fi deosebit de puternică: „Tatăl meu n-a existat niciodată/ pre cât l-am iubit./ El respira întotdeauna/ doar în ritm vegetal/ încercând a prinde din urmă/ legea nescrisă a vremii/ căuta veșnic în umbra pământului/ crucea luminii.../.../. Ești ca o aripă/ cu zborul în somn/ fata mea cu inimă albă/ și nici nu mai știu/ între atâtea cuvinte/ pentru cine alergi (...)”. Prezența tutelară e Mama, precum într-un frumos poem, **Apropie-te mamă**. Nu o dată poeziile, în feminitatea lor densă, amintesc de Anișoara Odeanu (**Fata lui Codru Împărat**). Aș spune că figurația vegetațiilor silvestre nu rămâne inutilă în aceste poeme: „Rămân pe dealuri/ ferigi înzăpezite/ de parc-ar fi/ lâna oilor lui Crist/ Un convoi greu - de cerbi, le amenință.// Și nu pot să/ modific nimic.// E iarnă.” Cum interviul numea momentele fericite ale unei copilării ocrotite de păduri, întoarcerile acasă alimentează poezia Marianei Pândaru cu seve noi, precum în această **La lumina scorușului**:

„Îmi veneau atâtea idei despre lume/ Când stăteam la lumina scorușului/ din livada mea de pe munte/ Îmi veneau atâtea idei/încât mă simțeam o pasăre/ cu gâtul aprins de cuvinte.../ Și toate luau forma/ unor pești zburători/ plimbați prin imaginare acvarii/ iarba devenea o apă verde-verde/ și neliniștită/ scorușul – oh! scorușul/ o flacăra vie și miraculoasă era!// Nu mă mai putea nimeni întoarce/ Din această visare de albă duminică/ din care lacom mușca/ ba unul, ba altul.”

Rețelele simbolice se adună într-un nucleu fierbinte, evocând un spațiu poetic al arderilor poetice adevărate.

Cornel UNGUREANU

POEZIA

Să vezi îngerul
ca o pasăre
rătăcită în turnul de apă

Să-i dai
toată respirația ta
toată viața

și el
încetul cu încetul
să fugă.

PRIMELE SEMNE ALE ÎNVINGĂTORULUI

Chemat de
primele semne
ale învingătorului
sunt gata să cred
că frica
salvează cuvintele
care ne mistuie.

PESCĂRUȘI CU BLÂNDE PRIVIRI

Sunt în așteptarea cuvântului
ca un acoperiș
peste tăceri și neliniști

Dar în același timp
țâșnesc din ochiul de gheață
pescăruși cu blânde priviri

Căci iată
s-a deschis labirintul
Cine spunea că acolo
doar închidere e?

CUVÂNT DE ARAMĂ

Stol de păsări s-a lăsat pe câmpie
Și a venit primăvara

Ai mei s-au răspândit
să mă caute

Și m-au găsit într-un mugur
Cu ochiul greu de lumină

Mi-au frământat gândurile
Mi-au pus într-un petec de iarbă
tinerețea

Și mi-au dat drumul în lume
spre cea mai frumoasă
cădere.

AMURG

Din contră, vom spune,
din contră
Soarele s-a dat peste deal

Vor începe să umble singurătățile
vor semăna cu nourii albi
Visele se vor năpusti din încheietura cămășii
îngreunând lumea. În oglinda ei
se răsfață un apăsător anotimp
Nu mai e liniște
sub nici un punct cardinal

Prin ochiul amurgului
trec o mulțime de păsări
Vom spune – sunt adieri,
umbre cu ciocul întors
înspre inima noastră

– de unde
se-nalță un cântec subțire.

ÎMI FURAU BUCURIA

Degeaba-mi spuneau miri
cu pĂlării rotitoare
să mă arunc înspre lume

Păsări mute veneau
în golul primejdios din cuvinte
și pe nedrept îmi furau bucuria

Viața (răstălmăcită
cum nu te aștepți)
îmi stătea înainte
ca un frumos salt mortal

Și totuși
eram mai liberă
decât știam că sunt
eram mai liberă
decât știam că sunt.

TRANDAFIRUL DE GHEAȚĂ

Cum iese în față
îmblânzitorul de șerpi
și numără, numără

de parcă și-ar fi pierdut
supusul cu ochi de mărgean

Pe umărul lui
trandafirul de gheață
se scutură

Încep nopțile
– cele fierbinți.

CASA DE UMBRE

Dar eu stau
în casa de umbre
decupându-mi din pietre
bucuriile simple

În jurul meu
flori fără culoare
se leagănă – pădure
ascunzându-mi cuvântul

Numai ea
– pasărea albă –
se strecoară tiptil
către lume.

FRUMOASELE UMBRE DE CRETĂ

În pântecul acesta fierbinte
Trăiesc o mie de suflete

Câinele meu, și el roșu ca para
latră întruna
Neodihnindu-le

Fie să-mi treacă pe dinainte
frumoasele umbre de cretă

Fie să aflu neliniștea lor

N-am să spun nimănui
decât un cântec
de dragoste.

VERDELE ZID

Iată am ajuns lângă
verdele zid al pădurii
până-aici, dropii fără pereche
mi-au fost călăuză
de-aici, va trebui să mă strecor
– limbă de foc
spre malul pietros al râului.

Acolo aud un strigăt ciudat
bătându-se de pereții
cu ierburi înalte

E pasărea visului meu
prinsă în lațul cuvântului.

ZĂPEZI PESTE FIINȚĂ

S-a tras
în cel mai bun prieten al meu
– Vulturul.

De-acum ochiul acesta
va căuta în zadar
rotocoale de aer
și pântecul acesta de piatră
nu va mai avea trebuință.

Stau aproape de mine
Toate semnele Lui

Și cad întruna zăpezi
peste ființă.

PE STÂNCA DE FOC

S-a întâmplat
să văd pe stânca de foc
desene cuprinse de spaimă

– O, mi-am zis,
acesta nu este locul
potrivit așteptării

Mă prăbușesc în urletul animalului
cu oasele crude
piciorul meu îl simte întruna
cum se întoarce-n pământ

Numai pe malul albastru
se-arată a fi sărbătoare

Și ziua e altfel.

SURÂSUL PĂPUȘARULUI

Dinspre câmpie
veni păpușarul
înveselindu-i pe toți

Nici nu gândește
câte păsări s-au cuibărit
în pălăria lui rotitoare

Înrobit de jocul multicolor
cântă și cântă
azvârlind cuvântul
pe tabla încinsă
cu un lacom surâs.

...în zare, drumuri deschise
îl așteaptă flămânde.

PASĂREA CU ZBORUL ÎNFRÂNT

Răspândiți-vă
imagini de cretă

Piatra aceasta a fost cândva
cuibul strălucitor
Salamandra visa
pe marginea lui

Dar nu vă înflăcărați
din spusele mele
Sunt doar pasărea
cu zborul înfrânt.

VÂNĂTOARE

Ah, răpitoarele
cum împânziseră lumea
în dimineața cu nume de piatră.

De pretutindenea
tobe asurzitoare
înfierbântau aerul

Începuse vânătoarea de soi...

Din cer
un înger privea
pe ferăstruica de gheață.

JOC DE BUFON

Bufonul
visează o masă rotundă
la care maiestățile dorm

Ceas cu ceas
și minut cu minut
așteaptă această minune

Numai că există
o Voce
care strigă mereu
Apă-Apă, Foc-Foc
Apă-Apă, Foc-Foc.

SUB POM ÎNFLORIT

Voi spune doar că tu
ești tatăl care mă pierde
pe zi ce trece mai mult

că ochiul tău
sfâșie aerul din preajma cuvintelor mele
ca și când n-ar fi existat niciodată
ele – cuvintele arse pe rug

Dar în micul tău labirint
nu se știe cum vei trăi
această neliniște

și în zadar
stau sub pom înflorit
așteptând.

PE ZĂPADĂ NUMAI URME FIERBINȚI

Am ieșit din copilărie
ca dintr-o piele prea strâmtă
pe vremea când mă întrebam
la ce folosește
drumul peste dealul
ca o cocoașă.

De-atunci, pe zăpadă
numai urme fierbinți
precum tăcerile mele
precum rănille mele
precum întreagă – Eu.

PASĂREA CEA MARE

Pasărea cea mare
stătea neclintită
deasupra oraşului
Şi nimeni nu ştia
de unde această umbră
fără contur

Numai eu îi auzeam
respiraţia – cântec prelung
cântec prelung
Şi un val de căldură
îmi străbătea inima
– cea bătută de lacrimă.

ZILE NEAȘTEPTATE

Voi nu mă credeți
dar în mine ard
toate nopțile acestui pământ
și toate stelele stau,
– acolo sub pleoape –
ca lacrimi de mult
împietrite

O insomnie perfectă
mi-e viața
cea de toate cuvintele
căci vin înspre mine
tot mai multe tăceri
ca niște umbre
ca niște elemente necunoscute
– Aceasta este casa în care
ar fi trebuit să exiști – îmi spun –
acestea sunt bucuriile
și singurătățile zilnice
alege, alege acum

Cel din urmă zbor
cătore tine se-arată.

CELEI PĂSĂRI ADEVĂRATE

Văzând liniștea grădinii de piatră
am cântărit bine
toate cuvintele care
mă leagă de trup

Și mi s-au părut
mai albe ca varul
și mai nemărginite...

Un vânt prielnic
se juca mereu cu respirația
celel pășări adevărate

purtătoare de cântece
pe dinăuntru cântate.

CLIFE DE SALAMANDRĂ VICLEANĂ

Știam că somnul copiilor
poate începe oricând
și piatra nu are gură
să spună câte dimineți
au trecut
de la nașterea lor

Știam că în curând
va începe noaptea
cu oameni de plumb
și totul va fi
un joc de lumini
pe trupul ascuns.

Dar visam orașul
eșuat în câmpuri de pădăie
și trăiam clipe
de salamandră vicleană.

APROAPE LINIȘTE

Va fi aproape liniște
Când va porni cântecul
ca o roată de foc

Și numai păsările
cu ochii deschiși
și numai văzduhul
vor ști
câtă povară poartă
fiecare cuvânt.

CEL MAI TĂCUT

Așa sunt și visele mele
precum caii
împușcați în verdele grâu

Oameni iluminați de un cântec
îmi mărturisesc zi de zi
deznădejdea de a fi cunoscut
somniașul perfid din cuvinte

Și poate sunt
cel mai tăcut dintre ei
cel mai însingurat
în lupta cu propria-mi umbră
dar ochiul
– mai ales ochiul
stă nemișcat.

VIS CU PRIGORII

De ce să vă iubesc atât
pe voi, care nu mă iubiți

care mi-ați trezit singurătatea
în plin vis cu prigorii

cine mai crede acum
jocul meu cu pietricele furate

Și cine mai trece netulburat
prin mulțimea de gânduri.

OCHI DE LĂCUSTĂ

Eu vă spun:
nu vom putea traversa
această câmpie întinsă

Cu ochi de lăcustă
sufletul ei
ne va devora
sentimentul
că suntem cei fericiți

fără inimă și fără cuvânt
între viață
și moarte.

JOCUL PIETRELOR

Aproape mi-am zis
că pietrele migrează ușor
spre apele calde

când, din inima lor
a țâșnit dragostea
ca un fruct
abia pârguit.

VĂPAIA CUVÂNTULUI

Stăm alături
rostind cu fragede guri
cântece de alungat întunericul.

Pe mijlocul casei
mor încet umbrele

Rămâne doar
văpaia cuvântului
să tulbure aerul.

SPUN PĂSĂRII

Spun păsării
despre singurătate
și ea vine rar
să mă primească
în cântecul ei.

Somnul mi-e greu
și încărcat de cuvinte.

Dragostea mea
– albastra mea dragoste –
rămâne în urmă
semănând a fereastră
deschisă.

SEMNE SUBȚIRI DE NELINIȘTE

fiului meu

Învelește-mă cu iarba din munți
Și pregătește-mă de sărbătoare

În inima mea se strecoară
semne subțiri de neliniște
și apun tot felul de gânduri

Noaptea nu e decât un zid
în care cântă neconținut greierii
iar ziua – o imensă tăcere

Dragostea mea devine
o simplă culoare
Și-mi amintesc doar de tine
Cel răstignit pe aripa lumii
tocmai când veneau ploile

Învelește-mă cu iarba din munți
Și pregătește-mă de sărbătoare.

SĂRBĂTORI FERICITE

Îți spun ție

Sărbători fericite
Chiar dacă în suflet
Umbra s-a-ntins cât o noapte

Îi spun lui

Sărbători fericite
Chiar dacă n-au mai rămas
Decât urme pe zăpada-argintie

Vă spun vouă

Sărbători fericite
Chiar dacă depărtarea
Înghite toate cuvintele

Le spun lor

Sărbători fericite
Chiar dacă stau
Sub un clopot de gheață

Și în sfârșit

Îmi spun mie
Sărbători fericite
Chiar dacă nimic
Nu mai seamănă
Cu ceea ce spun.

TIMPUL CA LAMA UNUI CUȚIT

Între ceea ce sunt
și ceea ce nu sunt
se petrece timpul
ca lama unui cuțit.

Chiar și trupul
încet se supune
chiar și incendiul
din necuvinte

totul devine mai mic
tot mai mic.

ÎNCOTRO SE DUC ZILELE?

Încotro se duc
toate zilele
una mai grăbită
ca alta
una mai scurtă
ca alta?
Și pe unde întârzie
tot mai mult
inorogul
cu arzânda-i copită?

COLIVIE CU PĂSĂRI

Casa mea –
colivie cu păsări
nedomolite –
respiră adânc prin pereții
atingi de ghimpele nopții

...nimeni care să destăinuie
alfabetul din umbrele zilei.

Dar deodată răzbat în afară
puzderii de sentimente
căutându-mi perfide inima
– răscruce de drumuri.

PRIVIGHETOAREA DE JERTFĂ

Iată
privighetoarea de jertfă
a fost adusă

Cântecul ei
nu cheamă pe nimeni

ci doar pe tine
însinguratule

ci doar pe tine
disperarea ei te lovește.

FERIGI ÎNZĂPEZITE

SCRIU PE ALBUL ZĂPEZII

Scriu pe albul zăpezii
despre viață
și literele cad
în tipar deformat
schimbând mereu și mereu
sensul cuvântului

Scriu cu dragoste
cu tristețe și deznădejde
scriu în tăcere și ardere
până când – iată
mâna mi se duce
spre un mare
semn de-ntrebare:

Cine sunt eu
să scriu despre viață?

AȘ PĂRĂSI ACEASTĂ CÂMPIE

Câteodată, aș părăsi
această câmpie
trecând peste deal –
la prieteni mai vechi

Dar cu-adevărat vă spun
mi-e teamă
că ei sunt plecați
și tot atâta singurătate
voi trăi și acolo
jucându-mă
 jucându-mă
cu hieroglifele – semne
încondeiate.

PRIVIREA AGĂȚATĂ DE LUME

Prin tot ceea ce am visat
eu
mi-am alungat mai ales
singurătatea
și nu greșesc când spun
că moartea s-a dus
mai departe de mine.
– Cititorule, cititorule
Oare mai ai timp
să guști aceste cuvinte?
Oare privirea ta
nu stă agățată mai mult
de cele lumești?!

DIMINEȚI FERICITE

Am avut desigur
și dimineți fericite
când jocul cuvintelor simple
se învăța nespus de ușor

când pasărea
grea de dorurile mele
nu s-ar mai fi întors
niciodată la țarm...

Am avut desigur
și astfel de dimineți
Dar câte nopți de tăcere
câte gânduri de fulger,
lăsate ca o pedeapsă
în urma pașilor tăi...

Am avut desigur
și o astfel de viață –
cu nouăzeci și nouă
de imagini furate.

ÎNTOOTDEAUNA ACEEAȘI CARTE

Cum se face că noi
jucăm întotdeauna aceeași carte?

Cum se face că pasărea
scăpată din mâinile mele
cade tocmai
în mâinile tale?

Când știm că
numai la noi în cuvinte
s-au stins libelule de foc!

CU FLĂCĂRI PE TRUPUL TĂU INOCENT

Iartă-mă pasăre.
Sunt mult mai slabă
chiar dacă scriam cândva
cu flăcări pe trupul tău inocent...

Sunt mult mai slabă
pentru că n-am avut niciodată
imaginea întregului câmp
în care se preumblă la fel
oameni de cretă
și oameni cărbune

Iartă-mă pasăre
căci iată
poezia se scrie
și în stare de fericire.

NU MĂ-NTREBAȚI NICIODATĂ

Întrebați-mă
de câte ori mi-am întors privirea
după firul de iarbă

de câte ori am trecut
prin câmpia
cu nemiloase cuvinte

Dar nu mă-ntrebați niciodată
de unde vine
prăbușirea în păsări
și de unde atâta
singurătate.

DOAR NOI ȘI ACVARIUL NOSTRU

Nu e poezia de vină
Ci noi și acvariul nostru
îmbătrânit.

De aceea au tăcut
toate păsările regale
și lupii hăituie lumea
De aceea, în păduri
hiene și cântece false.

Nu e poezia de vină
ci doar noi
și acvariul nostru
îmbătrânit.

STAMPĂ

Într-un mesteacăn pasărea,
zăbovi

să privească spre mine.

– Ei pasăre, pasăre
câte gânduri zac
în acest loc liniștit
și câte vise au fost
și s-au dus!

Pe cine mai vrei tu
acum, să intimidezi?

Nu vezi că totul
ia forma unei lumini
transparente
și nu rămân decât ochii
– ochii mei și ai tăi –
să povestească lumii
despre tristețe.

PODUL CU BUFNIȚE

Stau încremenite și mă privesc
de parcă aș fi o formă de fum...

Ce caut eu între ele?
Cum de-am pătruns în raiul lor
liniștit?

Nu se vede că trăiesc
de parcă mi-ar bate
toate deodată – ușor
cu ciocul în tâmplă!
Nu se vede pe sufletul meu
arsura ochiului lor de jăratec!

Știu că doar întâmplarea
va lumina partea mea de cuvânt
și știu că-n podul acesta
cu bufnițe oarbe
n-o să mă apere nimeni

Dar ce să mai fac?
Ce să mai fac și eu,
O biată femeie
cu însingurarea în cârcă?!

PE LINIA DREAPTĂ A INIMII

Undeva, pe linia dreaptă a inimii
veneai tu – cu drumul din nord
și de departe te-asemănai
unei umbre
și de aproape
vedeam că ești om
ca toți oamenii...
de și mai aproape
te confundam, iată
cu inima mea din vremea
unor dimineți liniștite.

O TRISTĂ AMIAZĂ

Am făgăduit cântece
celui amăgit de păsări firave

dar gura mea
n-a știut niciodată
să cânte
precum se cuvine

Mereu o tristă amiază
– o tristă amiază –
îmi răsplătea încrederea
de a fi fericit.

POEZIA UCISĂ ÎN SOMN

Se însera în ținutul
de lapte și miere

Fluturi albaștri și albi
se roteau în jurul
ceasului mut

Din turnul de piatră
numai o singură pasăre
își cânta singurătatea

Știu bine –
atunci a-nceput poezia
ucisă în somn.

ÎN PRIMĂVARĂ

Eu una –
n-am mai văzut atâta primăvară
Florile zac pur-și-simplu pe ziduri
ca într-o neînchipuită uitare

Privighetorile, înnebunite
cântă mereu de-a lungul,
de-a latul pământului

Iar eu
m-am făcut flacăra
în crengile mâinilor tale.

PE RETINA PEȘTELUI

Și până la urmă
pe retina peștelui
nu s-au găsit
decât semne-ncifrate

Desigur că viața lui
nu încăpuse într-un
pumn de cuvinte
Desigur că fereastra de apă
îl fascinase mereu.

VIATA

S-au trecut mugurii
A venit floarea
apoi fructul
 și neîmpăcata sămânță

Și iar în muguri
 – aprinderea

Gândiți-vă:
– aceasta e viața
 de la un capăt la altul!

SÂMBURE VIU

Vinovați
nu suntem decât noi
cei care ascundem cuvintele
cei care alegem tăcerea
ca pe o armură încinsă

lăsând doar visul
să hoinărească
de la unul la altul
– sâmbure viu.

CE ȘTII TU – UMBRĂ ÎNALTĂ

Ce știi tu – umbră înaltă
despre tristețea mea?
E ca și cum am vorbi
despre o patimă
nenăscută, netrăită
E ca și cum m-ai întreba
unde e visul unei veri
cu nisipuri și valuri

Ce știi tu – umbră înaltă
cât am așteptat
cât am așteptat
zborul egretei și
ca pe propriul meu zbor
l-am decupat zilnic
din tristețea și singurătatea
vieții mele adevărate.

FERIGI ÎNZĂPEZITE

Rămân pe dealuri
ferigi înzăpezite
de parcă-ar fi
lâna oilor lui Crist
Un convoi greu – de cerbi,
le amenință.

Și din păcate nu pot să
modific nimic

E iarnă.

CÂNTEC RĂZBUNĂTOR

Am strâns
de pe arborii albi
rânduri-rânduri
de păsări viu colorate...

Răzbunător
cântecul lor mă întrista
când închideam
colivii la fel de frumoase.

ÎNTÂMPLĂTOR

Întâmplător
am deschis ușa
acestor evenimente
Întâmplător
am remarcat morișca
din tâmpla statuii
Și iată – de-atunci
totul a-nceput să aducă
a cântec de lebedă.

SUB OCHI DE PISICĂ

Alături de mine
zăpada înălța forme ciudate
Tu erai trup
viu și nevătămat

Numai buni
de scos în fața mulțimii
sub ochi de pisică
numai buni
de hrănit o mare tristețe.

VISUL ALBASTRU

Viața noastră se duce
treptat-treptat
N-avem a ne reproșa
decât că ne-am alungat
fericirea
cât mai departe
lăsând loc liber –
să ne terorizeze în voie
visul albastru

AM FI AJUNS DOUĂ PĂȘĂRI

Dacă s-ar fi petrecut
ceasul complet al inimii
noi am fi ajuns două păsări
cu ciocul în moarte
Așa, locuim doar în cuvinte
și încrengătura de vise
nu se mai satură
să ne ademenească.

OM SINGUR

Iată: Singurătatea
– cămașă aprinsă –
mă poartă de la
un capăt la altul

Om singur
întipărit într-o
lacrimă.

CĂMAȘA DE JAR

Eu știu că suferința
nu mi-o poate lua nimeni
Ea stă lipită de oasele mele
ca o cămașă de jar

și răbdătoare o-ndur
căci nu mă aflu deloc
într-un joc norocos.

FRAGILITATEA ARTISTULUI

Măști adunate – la vedere –
în piața orașului
decapitează fără milă
fragilitatea artistului
ca și când acesta
ar fi personajul
de care nimeni
nu are nevoie...

Numai că el – artistul
știe întotdeauna
adevărul

și trist se strecoară
iar și iar
într-o lacrimă.

DEȘERT AL TĂCERII

N-am să cânt
în grădina împietrită
și străină mie –
numai pentru a
înveseli trecătorii.

Cântecul meu
e ca inima unei
păsări uriașe:
– în continuă creștere
– în continuă descreștere

traversând singur
acest deșert al tăcerii.

POEZIA – COROANĂ DE SPINI

Dumnezeu
mi-a dat poezia
– coroană de spini

să pot traversa
mai ușor
deșertul acesta de viață
trăgând după mine
o cruce incandescentă
călcând eu – nisip
pe nisip.

LACRIMA DE AMBRĂ

CÂND AJUNGEM SĂ ȘTIM

Auzim cu urechile noastre
Și nu credem
Vedem cu ochii noștri
Și nu credem
Iar când ajungem să știm
E mult prea târziu
Să mai apropiem
parte de parte.

LA ÎNCEPUT DE MILENIU

La început de mileniu
Iată: templele-s goale
Iată: pe cărări cu pietre rotunde
doar umbre de fluturi
se mai lasă purtate

La început de mileniu
inima
– această nesocotită
parte a omului –
inventează mereu
dimineți fericite
cu pași liniștiți
de-a lungul râului.

PUȚĂND TEROAREA EȘECULUI

Noi nu existăm
decât în cuvintele noastre
trăindu-ne clipa
ca niște păsări
întoarse mereu
în furtună

Căci, aleși
să potrivim sunet
pe sunet
purtăm de la naștere
teroarea eșecului.

PE LUCIUL OGLINZII CAD PULBERI

În fiecare zi inima
fură câte puțin
din cântecul lebedei
încercând desprinderea
umbrei de trup

În fiecare zi
pe luciul oglinzii
cad pulberi
trădând fără milă
crucea noastră aprinsă
căci oameni suntem
și nu avem altă putere
decât să trăim
înspre moarte.

CLIPA SE NAȘTE UNEORI PARȘIVĂ

A-ți trăi clipa
poate să fie și
a-ți trăi fără milă
decapitarea
pe când zbori
căutând fericirea-ntre oameni

A-ți trăi clipa
poate să fie și
traversarea din urmă
a dimineții albastre
căci ea – clipa
se naște uneori
parșivă în noi.

PE JARUL UNEI ZILE

Rămași pe-același dig al tăcerii
încercăm toate cuvintele
dar ele – cad aprinse
în noi

Stăm iată
pe jarul unei zile
ce nu mai există
– urmărind cu privirea
dunga albastră din zare
în urmă
pașii noștri
sunt luați de vânt
și duși – ca nisipul
într-o altă dimensiune.

ÎN SPLENDOARE DE CÂMP

Du-te pasăre, du-te!
că nu-mi trebuiești
în această schelărie
a cuvintelor...
Nu mă fă să trec
peste umbra ta întinsă acum
în splendoare de câmp
Nu mă fă să trag
ochind drept în inima
plină de cânt

Am nevoie
să rămân singură
și să cer îndurare
lui Dumnezeu.

DOAR ÎN SUS LOC DE LUMINĂ

Vine totul
din păcatul originar
și nu scăpăm prefăcându-ne
a nu cunoaște aceasta;

Precum zidul
se înalță moartea
în jurul trupului nostru
de nisip auriu

Lăsând doar în sus
loc de lumină.

PESTE CÂMP CU TĂCERILE TALE

Peste câmp
cu tăcerile tale ardeai
Te vedeam
dar erai atât de departe
încât, pasul meu,
devenit dintr-o dată
nefiresc de încet
nu putea să te-ajungă

Te vedeam
dar ierburi înalte
și tot mai bogate
despărțeau singurătățile noastre

Numai inima, numai inima
se-auzea bătând și dintr-o parte
și din cealaltă parte
ca un ecou prelungit
la disperare.

UMBRE PE DIG

– Cine sunt umbrele
pe-acel dig între ape
cine sunt –
întreabă noul venit

– Nefericitele
cu inimi rotunde –
ele sunt,
Nefericitele
– i se răspunde –
Din nisip făcute
și date nisipului
să adâncească mai mult
tot mai mult
roata de singurătate
a omului.

INIMA – PASĂRE LIBERĂ

Ați văzut dumneavoastră
că inima
 inima
o ia uneori prin lanul albastru
ca o frumoasă pasăre
de colivie
ce bezmetică zboară
în sfârșit liberă
în sfârșit liberă

Ați văzut dumneavoastră
Cât de repede e prinsă ea
– neștiutoarea –
în prizonieratul
furtunilor albe.

TU N-AI VĂZUT CĂLĂTORULE

Tu n-ai văzut călătorule
fragilitatea acelei păsări
rănite
și ai trecut pe sub aripa ei – lațul
de aparentă lumină

Tu n-ai văzut călătorule
fericirea închisă în lacrimă
De aceea îți îngropi mereu pașii
în zăpezi de cuvinte
fugind ca o umbră
dintr-o parte
în alta.

LABIRINTUL IERBII CU GHIMPI

La a doua-ncercare
de a fi fericită-ntre oameni
m-a ajuns seara
la fel de însingurată
iar sărbătoarea promisă
era hăt departe
măcinată pe țărmul de var

La a doua-ncercare
de a fi fericită-ntre oameni
iată cum m-a cuprins
labirintul ierbii cu ghimpi

IMPERII PE HARTA POETULUI

Cât au fost
de încartiruite cuvintele
câte s-au măcinat între ele
până să devină adevărate imperii
pe harta poetului;

Câte arme s-au îndreptat
către ele
pentru a trece neobservate

Dar nu s-a putut, domnule!
Nu s-a putut!
Erau scrise cu inima!

OMUL ȘI CÂINELE LUI

Lungit de-a dreptul
pe iarba verde-verde
omul se lasă dus
de visul lui...
Tolănit alături
câinele își linge fără griji
rănille nopții...

Două făpturi abătute
pierdute în iarba verde-verde
ca două umbre
fără întoarcere.

FRAGILITATE DE FOC

Iată cum
libelula strivită
pe albul zăpezii
încearcă încă, să supraviețuiască
precum i-a fost dat
– în fragilitatea-i de foc
singură, răstignită
pe crucea amurgului
singură, rătăcitoare
și vulnerabilă.

PÂINE ȘI PORTOCALE

Cât ar fi de întins
tărâmul cuvintelor
Ele nu pot acoperi
tăcerile din casa de piatră.

Nu pot colora
imaginea prin care
te văd mereu desenând
– zi de zi –
pâine și portocale
obsesiv
pâine și portocale
de parcă lumea
s-ar fi restrâns
la o singură
formă.

CUVINTELE ÎN LOCUL NOSTRU

Ne vine rândul încet-încet
să trecem în cântec
și numai în cântec

Să îngenunchem
cu ființa noastră neîmpăcată
la rădăcina trifoiului

Ne vine rândul încet-încet
să lăsăm cuvintele
în locul nostru
ca și când am fi fost
numai cuvinte

Trup – niciodată.

VARA ÎNGROPATĂ ÎN NOI

Iată deci, marea
și pietrele albe
despre care adeseori
îți scriam...

Ce sunt ele acum
decât ani trecuți,
risipiți pe câmpul iluziei?!

Ce sunt ele acum
decât vara aceea
îngropată în noi
când așteptam
pe digul de foc
să se facă o dată
lumină.

OMUL TOT OM

De-ai fi avut ochii deschiși
să urmărești zborul
acelei păsări îndreptate
spre tine
ai fi văzut
disperarea ei
de ființă vânată
Ai fi avut inima
pre limba ei să grăiești

Dar omul tot om
– pregătit și el
de vânătoare aleasă
numără clipele
de zbor încă liber.

TABLOUL FRAGIL AL FAMILIEI

Din tabloul fragil
al familiei
lipsește tocmai decorul

Eu, tu, el, noi
– piese disparate
dintr-un întreg
imaginar și confuz
Dănuind fiecare
într-o lege a lui
Așteptând fericirea
care nu mai vine
care nu va veni
niciodată.

STAREA DE DUPĂ CUVINTE

Starea de după cuvinte
nu este alta
decât tăcerea
ce ne luminează
în clipa când stăm
ca două însingurate
păsări de mare
pe digul de foc.

Starea de după cuvinte
e ca nisipul
risipit sub noapți înalte
– cu lună.

FERESTRELE MAMEI

Plec în lume – am spus
Și chiar am plecat
Urmând o potecă de var
– albă ca laptele

Departate de mine gândul
să privesc înapoi
Măcar peste umăr
la casa albastră

Știam că acolo
ferestrele mamei
prea semănau
cu două lacrimi de ceară.

Înlăcrimându-mă.

PE CĂRAREA CU PIETRE ROTUNDE

În liniștea
unei zile de primăvară
am renunțat de bunăvoie
și nesilită de nimeni
la arhipelagul
celor vrednici de iubire
Am întors spatele
și m-am tot dus
pe cărarea cu pietre rotunde
înțelegând că
din viață plecăm
la fel de singuri
precum venim.

ÎNTR-O VIAȚĂ DE OM

Sunt și cuvinte eterice
După cum sunt și sentimente
ce se desfac și pier –
ca nouri
într-o viață de om.

Sunt destine frământate mereu
de cântecul orb al trufiei
destine sfâșiate
în colții singurătății...

Și-atunci, în ce chip
să trăiești cu inima
deschisă spre lume?
În ce chip să privești
spre cel care vine?

ZILELE – PETE IMACULATE

Câteodată, zilele
trec pe lângă noi
ca niște pete de var
atât –
ca niște pete imaculate
de var
aruncându-ne grăbite
între furcile nopții
și-apoi lăsându-ne
să găsim singuri
calea spre înviere.

ÎN OGLINDA RETROVIZOARE

Desigur – am fost
cea care ți-a pipăit sufletul
și te-am văzut zilnic
în oglinda retrovizoare
cum îți așezai amintirile
bucată cu bucată
pe digul
dintre viață și moarte

N-am înțeles însă de ce
mereu și mereu
contabilizai totul
la nebunie.

NOAPTE CU LICURICI

Fericit e sufletul
în poiana cu meri!
Fericit sufletul!
Când Dumnezeu se arată
în noaptea cu licurici
Și-i dă libertate deplină
să privească în viață
Și-l lasă să știe
că toate sunt minuni
trecătoare, înșelătoare...

Fericit e sufletul
în noaptea înaltă
când licuricii trec
– pe lângă el –
ca într-o procesiune.

ÎN ROCHIA EI BRUMĂRIE

Într-o noapte de sărbătoare
femeia a întors spatele
călătorului
și a plecat – în rochia ei brumărie
pe drum înainte
înțelegând că vremea cuvintelor
trecuse neobservată
lăsând între ei
doar o palidă vară albastră.

Într-o noapte de sărbătoare
– de fapt –
femeia a întors spatele
unor îndelungate iluzii.

ARUNCAȚI ÎN LUME

(copiilor din orfelinate)

Aruncați în lume
precum semințele
– pe pământ bun
– pe pământ rău
după chipul și asemănarea
celor ce i-au făcut
adună în suflet
atâta tristețe
încât își văd în ea
ca-ntr-o oglindă
întreaga viață.

CRUCI DE PIATRĂ

Presărate pe cărările lumii
Ele – cuie de jertfă
în ființa de lut
stau, în prizonieratul singurătății
ca făcliile albe
luminând calea
ră-tă-ci-ți-lor.

PORTRET PE STICLĂ SUBȚIRE

Sunt vulnerabilă Doamne!
Mereu
un portret pe sticlă subțire
gata oricând să cadă
să lungece
pe dunga drumului ars.

Sunt vulnerabilă Doamne!
Căci sunt femeie
și crucea mea
niciodată
nu se vede întreagă.

SINGUR CU MASCA DE DEFILARE

Am vorbit poate
într-o limbă
pe care tu n-o cunoști

Dar să privești lumea
dintr-un tren
în care zilnic
te trezești singur
cu masca de defilare
pusă în grabă
la fiecare oprire
nu e – te asigur
un joc
al cuvintelor obișnuite.

GEOMETRIA CIUDATĂ A INIMII

Cuvintele
deși nespuse
s-au rostogolit
pe albul zăpezii
ca perlele

Iată – mi-am zis –
iată geometria ciudată
a inimii
când una se-arată
și alta
e viața pe dinăuntru
a omului.

DOR DE COPILĂRIE – IARNA

Hei, hei
cum se mai lăsa iarna
pe poteca subțire
și cum viscolea, ștergând
orice urmă de vietate

Hei, hei
cum se argintau pădurile
sub luna cu cearcăn
petrecându-mi până departe
copilăria
amirosind a mere și fân

Toate acestea au rămas
secvențe precum măceșele
înzăpezite în câmp
iar inima mea
din ce în ce mai grăbită
se-ntoarce spre ele.

CUVINTELE SUNTEM NOI

Cuvintele nu se clădesc
precum cărămizile
– cu mâna
aruncate în linie dreaptă
Cuvintele suntem noi
– cei de lumină.

Dacă le trădăm pe ele
pe noi ne trădăm
dacă le purtăm
prin tipare străine
devin ca și noi
– simple semne.

Cuvintele deci
nu se clădesc
 niodată
precum cărămizile.

PE ȚĂRMUL UNEI NORDICE MĂRI

Cum oamenii sunt
ziditori ai nisipului
nu puteai face nici tu
altfel decât oamenii
Ai clădit deci
pe țărmul unei nordice mări
vise cu sâmbur de ambră
lăsând pașii tăi – unici –
la voia înpumatului val...

Și iată
încă o umbră
– decapitată
printre lampadarele nopții!

CĂLĂTORII

ÎNTR-O VARĂ, LA VARNA

Nimerisem din întâmplare
pe țărni
în dezordinea de după furtună

– păsări, ieburi și scoici
de-a valma
aruncate
în pustietatea nisipului
îmi dovedeau
cât de fragilă e viața
și câtă singurătate încapă în ea

Lăsam în urmă, pașii
– ca semne adevărate
și însemnate
de tristețea păsării albe
Intrată dintr-o dată
în moarte

Lăsam în urmă
semne adevărate
– într-o vară, la Varna.

SERBIA

Privesc
dincolo de fluviu
Țara Sfâșiată
și totuși ea îmi apare
atât de pașnică
atât de pustie
încât nu mai știu
dacă ceea ce
am citit în ziare
e adevărul-adevărat.

**LA PRAGA
PRINTRE OAMENI
CU OCHI DE MĂRGELE**

La Praga
am avut sentimentul
că ciroul printre oameni
cu ochi de mărgelc

Trecerea lor
lumina cu putere
vechile ziduri
din care izbucneau
ici și colo
smocuri de iarbă
cu fir verde –
de primăvară.

La Praga
am avut sentimentul
că inima mea
– cu toată neliniștea ei –
înflorește.

MONTMARTRE – COLINA CU PĂSĂRI

Pe colina Montmartre
– colina cu păsări –
babilonul e-nfloare
„Notre Pere, Notre Pere
Pardonne-nous nos offenses
– se-aude din
Bazilica Inimii Sacre
„Notre Pere, Notre Pere...

Sub soare, sub lună
se cântă, se dansează
se TRĂIEȘTE
cu toată combustia.

**PLACE DU TERTRE
- CERCUL DE CULOARE AL LUMII**

În Place du Tertre
Altfel se-ntinde lumina
pe șevaletul artistului
Altfel profilul lui
se vede pe umbră

În Place du Tertre
Zodia Inimii
stă
sub cerul de culoare
al lumii.

ÎN GRĂDINILE VERSAILLES-ULUI

În Grădinile Versailles-ului
mi s-a arătat lumea
în regresul ei natural...
nici pecetea de vișă regală
(cuibărită acum în
umbre de pulbere)
nici zidul răcoros al palatului
nu m-au convins că viața
trăită de la o strălucire
la alta
te poate numi
om norocos...

Numai dulce-amăruitul miros
de portocali și lămâi
îmi amintește fără cuvinte
că aici a trăit cândva
Regele.

DIEPPE – O BOALĂ A PIETRELOR

La Dieppe, la Dieppe
o boală a pietrelor
macină țărnuul alb
al Normandiei

La Dieppe, la Dieppe
marea – această hidră
neliniștită
linge învolburată
fiecare urmă
a trecătorului

La Dieppe, la Dieppe
în flux și reflux
– aerul
sună a piatră.

ANINA – DRUM DE ÎNTORCERE

Iată-mă pe un drum de întoarcere
în ținutul de lapte și miere
acolo unde merii
înfloriți
și poleiți de lumina lunii
strălucesc precum lumânările
în ierburi înalte
acolo unde pe cadranul zilei
îmi regăsesc mereu
copilăria
ascunsă în umbrele muntelui

Iată-mă deci
pe acest drum de întoarcere
unde mama m-așteaptă
– nerăbdătoare
Cu visele ei colorate.

CÂNTECE PÂNĂ LA CER

I

Mă rog la Bunul Dumnezeu
o floare să răsară
din trupul meu

Și să plutească
– umbră de jar
peste această nemărginită
lume de var

Și să presare
din loc în loc
dorul inimii mele
atinsă de foc.

II

Doamne al tuturor oamenilor
Iată, acum cuvântul mi-l rup
să-ți spun că singură
mi-am legat încă
o piatră de trup.

Căci drumul meu
fără să știu
A fost ca un ceas
petrecut în pustiu.

III

Din inima mea
Crescuse în sus
Un vis frumos
care apoi s-a dus

Din umărul meu
crescuse în jos
O gheară ce
Mi-a răsucit
Viața pe dos

Așa am trecut
din primăvară
în primăvară
trăindu-mi viața
de umbră amară.

IV

Traversasem caierul pădurii;
În urmă privind
măceșii sângerau
în zăpadă.

Și nu puteam înțelege
pajura, fantastica pajură
ce sta gata să cadă
pe inima mea

Venea prin golul de aer
cu strigătul ei
mai mult vaier

Iar eu începusem să fug
cu pasul ușor
Neștiind că mă duce
ca jertfă pe Muntele Dor.

V

Prin ochiul meu de ziuă
trec iar istorii grele
înzăpezindu-mi umbra
între ele

Și nu se știe unde
vor năpusti cuvinte
să-ngreuneze aerul
fierbinte

Căci fără milă crește
Cu trupul lui de var
Un soare rătăcind
prin calendar.

VI

Zvâcnea în pulpa zilei
asprul miros de iută
și cobora din munți
spre văi, o ploaie mută

Eram ca niciodată
aproape de pământ
Îmi înverzise părul
sub fluiere de vânt

Abia îmi aminteam
de vorba ta, sălcie
căzută între noi
ca o anomalie

Se desprindeau din pietre
umbre de flori albastre
semănând întru totul
destinelor noastre.

VII

Era un flutur alb
Abia atins de rouă
Născut în miezul nopții
Din ochi de lună nouă

De-acolo dintre munți
A coborât spre voi
Și nu și-a mai aflat
Drumul înapoi.

Stau norii sus pe creste
Ca turmele de miei
Iar vara e pe ducă
În toate ale ei

Va trece sub zăpezi
Și nostalgia mea
Cu fluturele alb
Măria-Sa.

VIII

Scoică, scoică
acum te-ai deschis?

După ce, multă vreme
am privit lumea
cu ochiul închis?

Și-acolo unde credeam
că pasărea cântă
era mai tot timpul
o lumină înfrântă

Și când cuvintele
alunecau printre
fantasme de colilie
inima mea
inima mea
sta împietrită
la margine de colivie

De parcă totul, totul
s-ar fi încins
pe tabla de joc
a celui învins.

IX

Mi s-a pus un nor de ceață
Pe ochiul cel stâng
Și nu pot frumoase păsări
Să vă mai ajung
Libertatea voastră
Este cât pământul
Nu vă arde apa
Nu vă pierde vântul

Mi s-a pus un nor de ceață
Pe ochiul cel drept
Și nu pot frumoase păsări
Să vă mai aștept

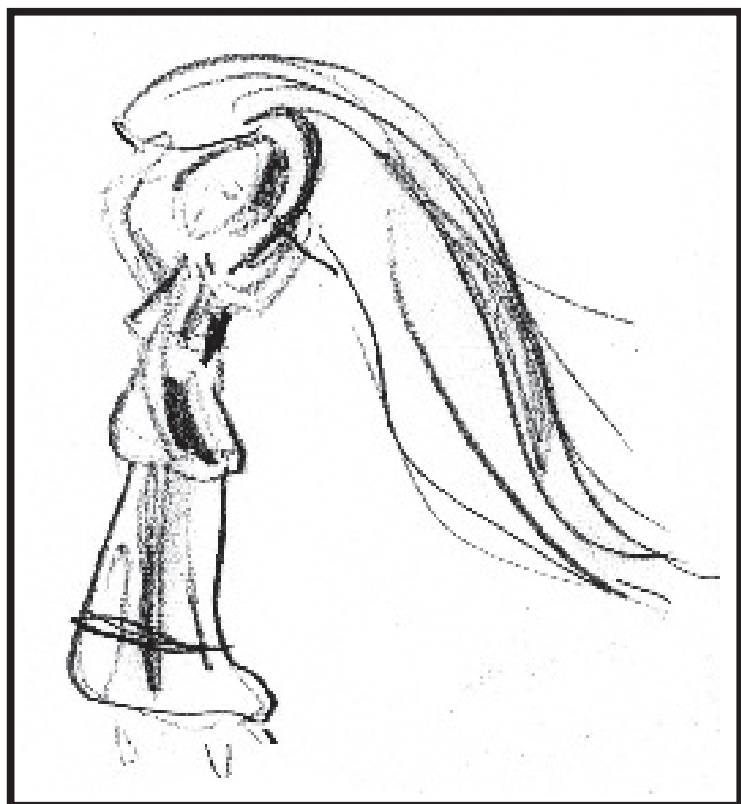
Libertatea voastră
Este cât pământul
Nu vă arde apa
Nu vă pierde vântul.

X

Erau zăpezi frumoase
Căzute pentru noi
Când alergam spre câmp
În taină, amândoi

Eram ca niciodată
Aproape de pământ
Ne-nzăpezise părul
Sub fluiere de vânt

Eram un zbor sălbatec
În ochiul tău de jar
Erai cuvântul care
Mă prefăcea-n amar.

FULGERE PE MARE

FULGERE PE MARE

Era atât de adâncă noaptea
Și eu mă plimbam desculță
pe nisipul încă fierbinte
Gândurile mele, odată cu vântul
lunecau toate în urmă...
Țipăt de pasăre
Țipăt de pasăre îmi era inima
Deși mergeam liniștită
pe lângă marea
ce nu se lăsa în nici un fel
îmblânzită
Doar din când în când
limbile ei îmi ștergeau urmele
sau, repezite
alergau să-mi atingă călcâiul
jucându-se parcă –într-un târziu –
cu umbra ce devenisem

Când iată, noaptea sfâșiată de fulger
prevestește apropierea furtunii...
Nu mă puteam încă desprinde de țărnam
De volbura apei
De acest rămuriș din bice de foc
Pe care nu l-am mai văzut
niciodată atât de aproape
atât de real...

Și deodată pășesc peste ape
Ca peste o oglindă vie
 și nemuritoare
Dansul meu, fără spaima formei
Se întinde cât orizontul
într-o cadență amețitoare
Bice de foc
îmi sfâșie carnea
odată cu întunericul
Iar tălpilor mele
le e dat să pășească
– umede oase –
pe fierberea mării

Nu mai aud nimic dinspre țărm
Nu mai văd umbrele fosforescente
Știu doar atât:
Eu mă înalț
în vreme ce văzduhul se umple
de zgomote.

CU INIMĂ DE ANTILOPĂ

Cu inimă de antilopă
treceam peste valuri verzi
de iarbă înaltă

Deal după deal
în răsăritul drumului meu
Imagini înghesuite
în globul ochiului:
vechi și nou, vechi și nou
de parcă s-ar fi deschis
o carte trăită
și încă nescrisă

Cu temătoare inimă de antilopă
îmi căutam jocul
printre scoruși și albă colilie...

Numai o clipă de-aș fi văzut
copilul bălai – numai o clipă –
trecând pe lângă mine tăcut
Și aș fi zis că s-a întors
lumea înspre cuvânt

Dar iată –
în așteptarea mea
de smirnă și floare de câmp
nimic nu mai revenea la pruncie

Doar un zbor de rătăcită prigorie
rotindu-se, rotindu-se
deasupra capului meu
mă făcea să-mi trăiesc amintirile
ca și când aş fi intrat
într-o zonă crepusculară
din care nu se mai iese
decât în stare de fericire

Căci iată –
abia ți-a fost dată
lecția de împăcare cu lumea.

CÂMP CU LAVANDĂ

Să nu mai ai aripi
Să te lași într-un câmp cu lavandă
Apropiat ușor de cuvinte
ca de o înmiresmată capcană...

Tu, cel ce te legeni în mers
Tu, cel fără față și umbră
În memoria unei vieți trăită în somn
Redă-ți libertatea de a te supune
unui rai de lavandă
unui câmp cu floare miraculoasă
ce luminează spre cer
în tăcerea cuvintelor

Căci sus, pe bolta cerească
se-arată semnul văzut
al aprinderii
Iar inima
cu liniștea ei trecătoare
stă să se-ntoarcă
pentru totdeauna
în circuitul continuu al călătoriei.

SEMN DE SĂGEATĂ APRINSĂ

Într-o culoare s-a văzut dimineața
intrând în noul oraș
O culoare ce venea dinspre câmpuri
agresivă, ca o umbră albastră
și cuceritoare

Eram la un pas de a mă crede și eu
fericit spectator al priveliștii
când a trecut ca un fulger
pe lângă mine
vulturul alb – întemeietorul
unei dinastii absolute.

N-am vrut să recunosc niciodată
cât a însemnat pentru mine
semnul acesta de săgeată aprinsă
dar între bine și rău
între culoare și umbră
am știut să aștept în tăcere
Lumina.

ÎNCÂNTATĂ DE CLIPĂ

Și parcă inima
s-ar fi transformat în corabie
atunci când plecasem
să învăț alte cuvinte
– stranii precum o dimineață lăptoasă
pe Cheiurile Senei

Încântată de clipă
am vrut să mă lepăd
de ponositele și decoloratele mele veșminte
Căci intram într-un anume spectacol
în care paiața oferea poezia
pe tavă

Corabia mea însă plutea liniștită
Otgoanele ei o țineau
strâns legată de țărm
Nici gând să pot hoinări după voie
Nici gând să mă pot depărta
de umbra nisipului.

CU PAȘI ÎNGROPAȚI ÎN NISIP

Trăind într-o casă cu șapte pereți
Aveam o fereastră spre vest
Și una spre nord
Lumina îmi venea numai de sus
Și numai în crucea amiezii

Nu auzeam decât dimineața devreme
Pașii jderului alb
Și-apoi seara, o pasăre
cântând disperarea în țipăt aprins

Restul zilei însemna pentru mine
tăcere și ore întregi de visare
Numai că toate acestea
au ajuns să mă sperie
și-n cele din urmă
să-mi arate greșeala aproapelui

Acum toate sunt hieroglife
rămase pe zidul acelei case albastre
Pe mine, iată-mă, cu pași
îngropați în nisip
alergând pe țărnul eliberării mele
definitive.

MÂINILE – O PERECHE DE ARIPI

Acestea sunt mâinile mele:
de pământ sunt!
Și eu mă rotesc în jurul lor
ca un bulgăre mirosind
a iarbă și flori

O hartă întipărită în palma de ceară
se încăpățânează să amenințe
cu drumuri tot mai înguste
Iată, eu știu: E harta destinului
– vă spun: E harta vieții
continui să repet cu încăpățănare
În timp ce voi, priviți cu încântare nespuse
stolul de grauri
iubind libertatea și cerul
împânzit de lumină

„Dar nu uitați nisipul din oase”
spun înțelepții la vreme de înserare
Nu uitați...

Acestea sunt mâinile mele
Luați-le și faceți din ele
o pereche de aripi.

NASTURI CUSUȚI PE PIELE

Sunt zilele noastre
ca nasturii cusuți pe piele
oricât am vrea
să descoperim în cuvinte
mireasma câmpului
bătut de vară albastră
Limita noastră
Limita inimii noastre
se oprește întotdeauna
pe digul dintre mine și tine

Și așa toate zilele fac
o viață de câlți
despre care se pot scrie
o mulțime de istorii frumoase
dar cumplit de
neadevărate și incolore

Suntem drumuri peste care
iarba a început să-și pună tiparul
Nu avem altă șansă
decât, fiecare, în fereastra lui de lumină
să se prefacă a nu înțelege
că deasupra
– aprinsă, stă, iată, o privighetoare.

AMINTIRE TOPITĂ ÎN CEARA SUFLETULUI

La urma urmei
fiecare poartă în el
un joc de cuvinte –
gândeam privind alfabetul
unui șarpe grăbit
pe netedul câmp de nisip...

Parcă mă aflam într-o sahară
Parcă nu-mi găseam locul
în atâta pustietate
Iar soarele, planeta mea norocoasă
coborâse demult
pe cealaltă parte a lumii.

Tu, nu erai decât umbra
despre care nu vorbeam niciodată
o umbră din ce în ce
mai deformată de timp.

Acum stând și privind
am sentimentul
cocorului împușcat cu glonț de argint

Doar șarpele, lighioana de fulger
mă duce cu gândul
la jocul cuvintelor
Joc de supraviețuire îndelungată.

FLORI DE JAR – RĂNILE

Sunt răni
pe care viața nu le poate închide –
Căci nu e de-ajunsă!
Și-așa, pleci cu ele
într-o altă lume
purtându-le ca flori de jar
îmbobocite pe trupul tău
atât de firav!

PIATRA SCRISĂ

Poate nu așa trebuia să înceapă
Viața mea alături de tine
Poate n-ar fi trebuit să înceapă niciodată
Dar piatra destinului a fost scrisă așa
Noi, doar ne-am supus ca două cârțițe oarbe
Umblând mereu pe galerii separate
crezându-ne umăr la umăr
pe calea cea mare
Și toate clipele arse inutil întru fericire
au incendiat doar cuvinte
stînse apoi precum licuricii
în noaptea de vară.

Și am rămas, față în față
îmblânzindu-ne ochii
cu imagini din trecutul îndepărtat
Întrebându-ne când unul
când altul
care e rostul acestor zile
cu draperii groase de fum
prin care tot mai firav pătrund razele soarelui
Și iată, ca într-un basm fără nume
ne transformăm în oameni de nisip
cu ochii închiși...

LA LUMINA SCORUȘULUI

Îmi veneau atâtea idei despre lume
Când stăteam la lumina scorușului
din livada mea de pe munte
Îmi veneau atâtea idei
încât mă simțeam o pasăre
cu gâtul aprins de cuvinte...
Și toate luau forma
unor pești zburători
plimbați prin imagine acvarii
iarba devenea o apă verde-verde
și neliniștită
Scorușul – oh! – scorușul
o flacără vie și miraculoasă era!

Nu mă mai putea nimeni întoarce
Din această visare de albă duminică
Viața era undeva, ca o felie de pepene
din care lacom mușca
ba unul, ba altul.

TRISTEȚEA, TĂCEREA ȘI PĂPUȘA DE CEARĂ

Acolo, în adâncul meu
lucrează tristețea –
ea face legea
ea răstoarnă valorile
acestei lumi de carton
O singură parte
mă luminează – partea inimii
ca o rotundă oglindă
a vieții.

Acolo, în adâncul meu
lucrează tăcerea unei lebede
condamnată în zbor
cu aripă albă
Doar visul îmi iartă
nepotrivirea cuvântului
când pe colină
mă cheamă umbra
cu nisipul în oase

Acolo, în adâncul meu
stă să crească
o păpușă de ceară
pentru care eu, niciodată
n-am avut sentiment de iubire.

Căci cine să mă treacă
peste apa bătrânului Styx
dacă nu tristețea,
tăcerea
și păpușa de ceară.

ZODIA COCOȘULUI

Iată cum
s-a cocoșat pe muchia casei
un cocoș argintiu
cântându-și întruna – metalic –
bărbătescu-i triumf...

Și așa
noi trăim cu viața legată
de cântatul cocoșului
visele noastre
în gușa lui nesătulă încap
Acolo își fac toate cuib
și dorm pentru totdeauna
ca lacrimi ușor împietrite

Până când, într-o zi
înghițiți suntem și noi
de această pasăre
a lumii fără cuvinte
și-atunci numai cântec
din gușa ei vom răzbate.

Noi, poeții dimineților
sticloase de iarnă
privindu-vă prin ochii cocoșului
cum lăsați în urma voastră
prea multe nimicuri
cum, îndepărtându-vă
semănați tot mai mult
cu slabe figurine de ceară.

LUMEA ÎNTINSĂ PE STICLĂ

Îmi dorisem în copilărie
un glob pământesc
un glob electric
la care, printr-o ușoară aprindere
să vezi de departe
toate continentele și toate oceanele
lumii, iluminate, vii

Și-n cele din urmă
într-o seară senină de Crăciun
prin nămeți argintii
a venit tata cu el în brațe
spunându-mi:
Ia-ți globul ăsta o dată
și du-te cu el
să nu te mai văd lipită
de vitrina aia cu globuri...
Asta, în timp ce eu plângeam
amarnic
de bucuria neașteptată
căzută parcă din cer
în fapt de zi sfântă

De-atunci
zilnic privesc lumea întinsă pe sticlă
și trăiesc ba într-o parte
ba în alta, după bunul meu plac

De-atunci cu adevărat
sunt liberă să visez
și ca o pasăre
să circul pe acest glob pământesc
aprins fără moarte
în mintea și sufletul meu.

STAREA DE PACE

Pe pajiștea dintre mine și tine
stau cuvinte albastre
tot mai albastre

–Învrăjbind, arma de foc
stă să cuture zilele noastre
cu aceeași meticuloasă
și binecunoscută aprindere

– Cine ești? mă întrebă
umbra răsărită din această
confruntare absurdă
de ce stai și privești
indiferentă la ceea ce
se-ntâmplă pe pajiștea verde?

Dar eu tac
Inima mea nu răspunde
nu mai răspunde
amăgirilor
în fapt de seară.

ASINULE

Asinule!
trage după tine
lumea aceasta
bătătorită de ură

Încearcă tu
inima celui căzut
în praful drumului mare
găsește-i tu loc
de verdeață și cântec

Căci nu se mai poate
răbda tăcerea
lăsată în crucea nopții
de vară.

OMUL CAMELEON

Văzut-ai tu, Francesca,
omul cameleon
cum suie din treaptă în treaptă
fără să tulbure nimic din
ceea ce este;
Cuvânt de nisip, pas de nisip
poartă pe drumul său
cum nimeni altul
– un bob de ceară fiind

Văzut-ai tu, Francesca,
pe crucea aceea de piatră
pe care urcăm toți
ca furnicile
El, omul cameleon
ia forma aproapelui.

OASE ALBITE – CUVINTELE

Văzusem cuvinte
pe harta nisipului
văzusem cuvinte
precum oase albite de timp

Nimic nu mă încuraja
să continui
o călătorie dinainte pierdută

Numai că
oglinzile zării aprinse
– perfide oglinzi –
îmi jucau pe dinaintea privirii
roșietice umbre.
– Vino, vino
îmi făceau ele semn
cu deget de ceară
Vino să vezi chiparosul
– arbore sfânt
în care păsări se răsfață cântând.

Și mergeam după ele
– eu păcătosul
amăgit de roșietice umbre

De unde să știu că deșertul
prin care mereu mă purtau
era fără întoarcere
Nici măcar pașii
– privindu-i în urmă –
nu-i mai găseam
la loc potrivit
duși și iar duși
șterși
ca și când aș fi intrat și eu
între umbre...

Tot ce vedeam
în marea de nisip fără capăt
erau albe cuvinte
ca și trupuri de păsări
desenate în zbor

SEMNE ÎN CRUCEA NOPTII

1. Doamne
Cel mai adesea
mă folosesc de slăbănoage cuvinte
să te întâmpin
în pragul casei mele de lut

Dar tu, blând și îngăduitor
cu neștiutorii
aștepți răbdător
apoi intri și luminezi întunericul
cu dragostea TA
cea fără de margini.

2. Dumnezeuul meu
de sâmbur amar
în lumina de ziuă
trec tot mai aproape de mine
umbrele lumii de var

3. Lumea aceasta
pare să fie de jucărie
Cuvântul aruncat
precum zarul
î închide - deschide bazarul

APROPIE-TE MAMĂ

Apropie-te mamă
de slăbănoagele mele cuvinte
Dă-le viață
așa cum mi-ai dat mie, cândva
Pe acest prund
unde m-ai lăsat
să învăț vorbirea cu oamenii
nu mai am decât lecția
unor cuvinte izvorâte
din inima mea
Și mă tem mamă, mă tem
că acest echilibru atât de fragil
nu-și va găsi niciodată perechea
în singurătatea celor
douăzecișipatru de ore
douăzecișipatru de ore
de la anotimp la anotimp
de la an la an
de la viață la moarte.

STRADA CU INDICATOARE

O bună vreme
mi-am purtat pașii
pe străzi albe
unde mi se părea
că mereu circul
numai după bunul meu plac
Deși în fiecare dimineață
bătrânul din colț îmi spunea:
– Nu e bine, nu e bine
să-ți faci în viață drum
pe unde se-apucă.
Ai grijă tinere, ai grijă!
Ieși degrabă în strada
cu indicatoarele mari
unde nu te poți pierde
traversând mereu aceeași monotonie.

Și într-o zi
de-atâtea insistente cuvinte
Am ieșit la cea mai apropiată intersecție
căutând strada cu indicatoare
despre care bunul și bătrânul meu amic
îmi vorbea zilnic cu atâta îngrijorare.

Pentru o clipă mi s-a părut
că rătăcirea stă numai aici
în această intersecție
prea bătătorită de pași
apoi, în dreapta mea
indicatoarele parcă ardeau
în amiaza fierbinte
ele – semne de avertizare
începuseră deja
să-mi controleze traiectoria.

N-a fost deloc ușor
să mă deprind - eu
pasăre liberă –
cu această nouă
și încurcată poveste.

Apoi, încetul cu încetul
m-am liniștit
și chiar am început să depind
de aceste luminoase avertismente
„– Așa e! Viața fără indicatoare
de drum
e pustie, e plictisitoare”
aș fi vrut să-i răspund
bătrânului meu prieten din colț
dar nu se știe cum, el dispăruse
în timpul din urmă
iar eu, trebuia
să-mi continui de unul singur
drumul, pe strada
cu indicatoarele mari.

ÎNTR-O SEARĂ ÎNMIRESMATĂ

Într-o seară înmiresmată
am văzut pasărea
ciugulind din jarul cuvintelor mele
Pe furiș ciugulea
înmiresmându-se
în cântec de smirnă.

– Pasăre tu – îi zic –
rotindu-mă în jurul său
De unde vii și pentru cât timp
vizitezi tu, această
lume a cuvintelor mele?
(Dar ea tace și-nghite flămândă)
Inima ta va crăpa
Vei deveni o flacără vie
dacă ești lacomă
în acest peisaj de cuvinte
aprinse
Dar ea, pare surdă
și oarbă
la tot ce se-ntâmplă în jur

Și-atunci convinsă că
vorbesc în zadar
mi-am întors drumul
în grădina mea
cu pietre rotunde

Și după un timp
când am ieșit să respir
la locul de trăire
a cuvintelor mele
am găsit doar un zbor
decupat din cenușă

– Pasăre neascultătoare
pasăre lacomă...
ziceam eu în gând
cu oarecare tristețe –
Ce-ai făcut
din minunatul tău zbor?
Și nici n-am apucat
să trec mai departe
că tocmai de sus
din văzduhul albastru
un cântec de gușă imensă
îmi răspundea
în triluri aprinse
cu toată dogoarea
cuvintelor mele.

GROAPA CU LEI

Hulpavi – leii aşteaptă
să se repeadă cât mai adânc
în fiinţa celui căzut între ei:
Trimisul drept sacrificiu – ofrandă
pentru Marea Sărbătoare
ce va să vină în zori

Ochii lui, tot mai aproape
de leii cu respiraţia înfierbântată
se fac tot mai negri, negri
Fiinţa lui, cu arterele pline de viaţă
stă împietrită
doar cu gândul revărsat
peste spaimile sale
Căci atât de fragilă
e clipa unui om în groapa cu lei
încât i se pare o veşnicie.

CUVÂNTUL ȘI GÂNDUL

De-ar fi cuvântul ca apă
Să treacă și să nu rămână nimic
Dar cuvântul adeseori e ca piatra
lovește și lasă în urmă
o greutate de plumb

Ce-ar fi gândul cu putere de pasăre
să aducă în zbor peste întunericul nostru
val de lumină
Dar gândul e de cele mai multe ori
lunecos ca un pește
El amăgește
și-apoi cade-n adâncuri

De-ar fi viața omului
ca un măr înflorit
cu trup mirosind a fragă și smirnă
Dar viața lui
E o strigare-n pustiu
iar trupul - o carne
sfâșiată de slăbiciunile firii

De-ar fi moartea
fereastra de trecere
de la cuvânt
 la lumină
De-ar fi moartea
fereastra de trecere...

Dar moartea este
de cele mai multe ori
o îngropare, o stingere
în propriile noastre nisipuri.

INSOMNII INUTILE

Tatăl meu n-a existat niciodată
pre cât l-am iubit;
El respira întotdeauna
doar în ritm vegetal
încercând a prinde din urmă
legea nescrisă a vremii
Căuta veșnic în umbra pământului
crucea luminii – cărarea celui
cu suflet aprins...
Chiar dacă-i spuneam – într-o doară –
că viața omului
nu e decât o căruță de fleacuri
El știa dinainte și se mira că
atât de tânără fiind
nu mă încumet să cânt tinerețea
ci trec prin coridorul cu umbre
înălțând dealul nisipului
– Ești ca o aripă
cu zborul în somn
fata mea cu inimă albă
și nici nu mai știu
între atâtea cuvinte
pentru cine alerg
Iată eu,
din livada aceasta albastră
mă tot uit cât de firesc
se leapădă iarba de floare

și cât de firesc
un șarpe se-apropie
să-mi spulbere gândul
Numai tu
cu privirile tale împovărate
împarți lumea
în cuvinte și insomnii inutile.

PASĂREA CU ARIPI LEGATE

Sunt ca o pasăre cu aripi legate
Pe acest câmp de umbre albastre
cu gânduri albastre

Ziua mea începe
în ritmul tobelor mari
pe când eu – învelită în
penele mele de jar
reuşesc doar un dans fără noimă
Pe acest câmp de umbre albastre
cu gânduri albastre

Seara, mă prinde întotdeauna
ascultând cu încordare
paşii celor din urmă
care vin – singuratici şi trişti
să întâmpine noaptea
Pe acest câmp de umbre albastre
cu gânduri albastre.

Noapte ce mă cuprinde şi pe mine
în tiparele ei
aceeaşi pasăre cu aripi legate
pe câmpul de umbre albastre
cu gânduri albastre

Ce nu-și mai înalță
decât cântecul său
minunatul și nestăvilitul
cântec de biruință.

CU INIMA PURTĂTOARE DE FLACĂRĂ

Cu inima purtătoare de flacără
Cu gândul – zbor între cer și pământ
Pe cine iubim noi, omule alb
pe cine iubim, în această
clipă cu gustul de scrum
Spre ce întoarcem privirile
când în urma noastră
e doar drumul
 pustiu în amiază

Suntem umbre
cu destin de nisip
rătăcind întruna prin
acest peisaj fără viață
Numai cuvintele ard
în preajma respirației noastre
Numai cuvintele ard
neșterse și veșnice
 semne de foc.

REFERINȚE CRITICE

„Am urmărit scrisul acestei poete înainte ca el să devină prilej editorial. Versurile ei, publicate în presa literară, trădează prezența unei sensibilități încordate, aflată mereu în căutarea parcă a unui cuvânt care să-i ascundă mai degrabă decât să-i dezvăluie neliniștea interioară.

Volumele ei ne recomandă o poetă care a știut să-și aștepte și să-și controleze maturitatea artistică.

Poemele sale ne pun în fața unui univers din imediata vecinătate a spațiului transilvan, evocându-ni-l cu un fel de seninătate pe care numai la capătul unui efort (și al unei obișnuințe cu capcanele scrisului) o poți dobândi.”

Mircea Ciobanu, 1994

„Mariana Pândaru este o poetă excepțională, de forță, foarte matură, a cărei expresie este fragilă și viguroasă în același timp”

Cezar Ivănescu – Luceafărul, nr. 1143/1984

„Mariana Pândaru este o poetă remarcabilă cu un temperament lingvistic dublat de un temperament poetic răsfrânt în imagini poetice”.

Maria Cerchez – Luceafărul, nr. 1143/1984

„Depășindu-și cu demnitate și talent condiția de provincial, pe plan scriitoricesc și pe plan publicistic (este membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști) Mariana Pândaru se recomandă singură: vine de la Deva, cu o sensibilitate îndelung exersată („de după cuvinte”, o sensibilitate a tăcerii rescrise, a „gândului fulgerat”) intimist – existențialistă.

Mariana Pândaru este de un profesionalism cert.”

Liviu Ioan Stoiciu, 2001

„Mariana Pândaru și-a dobândit o formă de exprimare poetică, pe care o stăpânește acum deplin, concretizată mai ales pe latura confesivă, a comunicării metaforice, parabolice chiar, a propriilor trăiri emoționale, într-un circuit ideatic ce se lasă mânăuit ușor pe grila de control a unei construcții libere, de sub spontaneitatea aparentă lăsându-se să se întrevadă elaborarea, travaliul prozodic meticolos și atent.

Poeta caută îndeobște semnificațiile de profunzime ale fiecărui gest uman, ale fiecărei atitudini sau angajări, consemnând, transpusă în starea de grație, reverberațiile propriilor trăiri în fața realităților existențiale. Rezultă de aici o poezie a meditației, a panseului de rezonanță filozofică, transpus într-o formă concisă, aidaoma unor cugetări versificate. E o poezie a comunicării în pilde și simboluri, în care un loc aparte își află universul și starea de copilărie. De fiecare dată construcția poemei are un nucleu imagistic pregnant, oarecum șocant, în orice caz capabil a coagula în jurul lui discursul poetic, acesta primind încărcătura generalizatoare. Sunt versuri caligrafiate cu o anumită duioșie, dublată de vigoarea unei forțe vitale lucide, responsabile în latura moral-socialului...

E o poezie de maturitate, sobră, mereu marcată de semnul meditației, al căutării drumului de înțelegere, de pătrundere în labirintul sinelui, cu toate trăirile lui pasionale.”

*Constantin Cubleșan – Mariana Pândaru – „Lacrima de ambră”,
„Steaua” nr. 9/1998.*

„Ținem să precizăm că avem de-a face cu o lirică rafinată, axată pe imaginea și trăirile inimii. „Inima” concept atât de devalorizat în epoca noastră, redobândește în poezia Marianeii Pândaru întreaga sa demnitate, nu numai ca sediu al emoției, dar și ca loc în care spiritul coboară („coborârea minții în inimă”, după o expresie a isihaiștrilor) pentru a face să vibreze întreaga ființă, conectând-o la ritmurile cosmosului. Fiecare poem este o sfășiere existențială. Umanul e veșnic condamnat să fie rupt, sfășiat în paradigmă polemică. Mariana Pândaru este obsedată de condiția umană: mereu imperfectă, mereu sortită eșecului, trăind dureros disjunția dintre contemplarea perfecțiunii și inaccesibilitatea acesteia. Ceea ce poate urni omul, ceea ce îl poate scoate din angoasă este activitatea inimii, singura care mai poate umple templele, mai poate

da un sens existenței. Inima singură poate să străbată închiderea și distanța incomensurabilă dintre aceste monade ermetice care sunt oamenii. Sufletele sunt aruncate în corpuri unde cunosc pătimirea, dar care își întipăresc perfecțiunea rotundă (cercul, ca figură absolută) asupra nisipului. Inima dă consistență ontologică și axiologică fiecărui act uman chiar și actului poetic: armele îndreptate spre imperiile de pe arta poetului sunt neputincioase. Ea cunoaște și metamorfoze, e de „piatră” sau de „nisip auriu”, ea cunoaște imuabilitatea rocii sau destrămarea strălucitoare prin dăruire.

„Lacrima de ambră” constituie un adevărat „tratament” de educație a inimii, singura care ne face să suportăm absurdul și disperarea existenței, dar care le și subliniază într-o lume a ideilor, a ideilor plener trăite ceea ce este marca lirismului autentic.”

Niadi Cernica – O „poetică” a inimii (Crai Nou - nr. 2252-1998)

„Mariana Pândaru este o poetă de mare talent și o ziaristă de excepție, aflată de mai bine de douăzeci de ani în atenția criticii literare. Este, de asemenea și o editoare pricepută și de rafinement deosebit, o conștiință culturală autentică.

Volumele sale de poezie sunt cu totul remarcabile, probând deopotrivă artă și meserie, cerebralitate și spontaneitate. Ele constituie un maraton pe verticală, fiind roadele unor acumulări de decenii în spațiul culturii.”

Aurelian Titu Dumitrescu, 2001

„Mariana Pândaru practică o poezie curată, nu doar în vers clasic ci și în vers alb, cu o metaforă proaspătă în care tematic, predomină sentimentul iubirii și al maternității împlinite, condiția contemporană a poetului și a poeziei.

Sinceritatea și limpedețea stilului său, fac din paginile volumelor sale de versuri, o lectură agreabilă. Laconismul lor, adesea, nu denotă o scurtă respirație, ci o reflexivitate condensată prin care poeta reușește să spună mult în cuvinte puține.

Un ochi proaspăt, o sensibilitate exacerbată și un stil cursiv, dovedesc faptul că poeta, atunci când obosește în chingile versului, poate scrie curat și proză.”

Passionaria Stoicescu, 2001

„Mariana Pândaru tinde a împlini o excepție în poetica noastră feminină.

Prin forme simple de limbaj, surprinde aspecte complexe ale existenței. De la amănunte de ordin comun reușește să evolueze spre sfere ale semnificațiilor înalte. De la subtilități surprinse de ingenioasa-i intuiție feminină, se transpune măiestrit spre problematici de matură gravitate.”

*Victor Isac – Mariana Pândaru -
O excepție în poetica feminină, 1992*

„Mariana Pândaru este un poet autentic prin transmiterea emoțională puternică a unui fond liric de mare calitate, recunoscut de altfel și de cronicile literare ce au salutat apariția volumelor sale. Ea este dăruită cu trup și suflet scrisului, e o prezență de netăgăduit în câmpul literaturii noastre.”

Neculai Chirica, 1994

„Pe Mariana Pândaru n-am cunoscut-o decât prin versurile publicate în volume și reviste literare. Mi se părea că vine dintr-o lume în care, eu, poetul singuratic de la Dunăre, n-o să am niciodată viză de intrare. Citindu-i poezia mă uimeam mirându-mă, vorba lui Nichita și învățam alfabetul tăcerii. Furând puțin câte puțin din cântecul lebedei, Mariana Pândaru ne face și pe noi cititorii săi, părtași la acest cântec. Cu toate riscurile.

Mariana Pândaru este o voce unică în lirica feminină contemporană. La POETĂ, insomniile devin obișnuință și se preschimbă în poeme de o puritate cristalină, frizând nefirescul.

Cu netăgăduită invidie văd că gâlceava dintre cuvânt și vis, la Mariana, se constituie în acea călătorie continuă a poetului dintotdeauna. Și asta pentru că POETA trăiește drama neputinței de a ieși din cercul magic al cuvintelor, al imaginilor.”

*Ion Conac – Starea de după cuvinte
(„Lacrima de ambră”) – „Călăuza”, 1998*

„Mariana Pândaru, un suflet zbuciumat, poezia ei aduce documente romantice asupra unui destin în desfășurare, e un om inteligent, complexat poate de binele și de răul din noi înșine.

Expresia ei, clară, sentimentele, ale unei singuratice care ne face să-i simțim trauma și să fim de acord cu ea.”

Constanța Buzea - „Viața Studențească” - 3 mai 1978.

„Mariana Pândaru este o poetesă cu o sensibilitate a adâncurilor foarte acută. Ea aude cum cad ninsorile, cum cresc rădăcinile ierbii... Viziunea sa poetică străbate culori greu accesibile, încărcate de valențe emotive deosebite. Lumea către care tinde Mariana Pândaru este o lume în care mișună formele vieții, uneori în ciudate ipostaze.”

Iv Martinovici – „Ritmuri” - 1974

„Când în lumea aceasta toate mangafalele nu mai încap de propriile lor burți vine cu modestie poeta Mariana Pândaru pentru a recunoaște în fascinanta „Poezia - coroană de spini”: „Dumnezeu mi-a dat poezia/ - coroană de spini/ să pot traversa/ mai ușor/ deșertul acesta de viață/ trăgând după mine/ o cruce incandescentă/ călcând eu - nisip/ pe nisip”. Un fior tragic răzbate poezia doamnei Mariana Pândaru, existențialist, o voluntară asumare a crucii - simbolul de foc al poverii îi trage umărul sub povara de plumb al marelui talent pe care poeta îl biciuiește să coboare până în ultima fibră a sufletului pentru a smulge și ultima fărâmă de trăire din îndepărtatul țărnam al făgăduinței de la care, mai la vale, totul intră în neant și uitare. Când talentul îi sfârtecă somnul când orele și zilele și gesturile și trăirile sunt sclavii talentului dat, nu pot decât să mai bucure. Egoismul bucuriei mele e marea povară pe care doamna Mariana Pândaru, datorită talentului, e silită să-l poarte. De ce? Pentru că așa a hărăzit-o Dumnezeu.”

*Vasile Morar – Mariana Pândaru - „Ferigi înzăpezite” –
Glasul Maramureșului - nr. 96/1997*

„Mariana Pândaru își conturează cu fermitate un nume în poezia românească de reflecție și a intimității. Precedentele sale cărți, o recomandau ca pe o poetă a discreției trăirilor intime, a unei sensibilități

frustrate, neconținut agresată de vulgaritatea zilei, de „Bâlciul și viața lui colorată”.

Scurte notații fugare, consemnări despre relația sinelui cu lumea, despre clipa cuvântului și cuvântul clipei, despre trupul perisabil și spiritul vulnerabil, acestea sunt temele poetice concludive, grave, concise ale poetei Mariana Pândaru.

Mult mai adânci decât la prima vedere, aceste mesaje poetice aparțin unei poete atente mai ales să-și culeagă lumina sau tristețea din suflet, și ele vor urmări lectorul multă vreme după receptarea lor.

Mariana Pândaru este foarte preocupată de cuvânt, de capacitatea acestui vehicol capricios de a transporta ceva esențial din tot ceea ce reprezintă omul în traseul său existențial. De aceea o bună parte din poemele sale au ca punct central declanșator al meditației tocmai cuvântul. Apropiindu-ne cărțile sau poemele Marianeii Pândaru, ele ne determină să credem în talentul său și nu este greșit să afirmăm că poeta se află acum într-o expansiune creatoare evidentă.”

Vasile Bardan – Mariana Pândaru - „Lacrima de ambră” – Viața Românească - nr. 1-2/1999

„Dintr-un fior tragic derivă originalitatea poeziei Marianeii Pândaru, zbuciumul ei întru urzirea după cele mai sfinte legi ale creației cunoscute. Doamna Pândaru este chemată anume pentru cuvânt și metaforă, pentru ca timpul să și-l irosească într-o învăpăiere de griji la masa de lucru, bucurându-se de firele de cerneală ce se pierd pe manuscris întru nașterea poeziilor fără de care un poet nu ar spune că nu-i bogat, bogăția lui constând în averea sa scriitoricească. Poeta Mariana Pândaru a recurs la o artă adevărată, fără de câștiguri materiale, dar a și realizat, un expozeu de imagini, de metafore excelente.”

Ion Machidon – De la poet la poeți – Ed. Amurg Sentimental -1999.

„Condeii sigur notează amănuntul semnificativ, capabil să redea atmosfera, importanța obiectivă și subiectivă a locurilor într-o succesiune, desigur subiectivă. Cu atât mai mult cu cât privirea călătorului este preponderent retrospectivă, emoției trăite și euforiei poetice i se substituie, insinuant, tendința reporterului spre detaliu exact și realist, notația fotografică și privirea diacronică rezemată pe date

istorice. Asta în ciuda intenției declarat subiective a cărții, susținută prin laitmotivul uimirii în fața frumuseții și al încântării legate de dărnicia clipei.”

Elisabeta Bogățan – Emoție și luciditate – „Parisul din inima mea” Mariana Pândaru / „Ardealul literar și artistic” nr. 1/2002.

„În orice caz, cititorul are acum ocazia de a-și desfăta mintea și sufletul luând act de realități ale Orașului - Lumină priticite prin mintea și viziunea unui observator fin și un detalieur în fraza căruia se regăsesc, de această dată, atât poetul cât și jurnalistul. Având de partea sa aceste două atuuri, autoarea evoluează cu destulă dezinvoltură pe o mediană epică foarte bine susținută de un comentariu doct în care se regăsesc informații din mai toate laturile vieții sociale. Cele mai multe dintre ele ne sunt prezentate succint, aproape sub formă de flash-uri, însă grija Mariane Pândaru este manifestată în primul rând prin evidențierea permanentă a subiectului în discuție chiar dacă, uneori, creează impresia de abatere. Nu este deloc așa: ochiului său de jurnalist vigilent, nu-i scapă absolut nimic...”

Dumitru Hurubă – Mariana Pândaru – „Parisul din inima mea” (Jurnal de călător) / Cuvântul Liber - nr. 3003, 2001.

„Citind volumul „Lacrime de ambră” ai senzația mării poezii lirice. Cu toată nota de tristețe presărată prin poezii ca o realitate a vieții, cuvintele reprezentative sunt: lumină, alb, vise, inimă, viață, fericire...”

Tonul elegiac al volumului este estompat de valoarea poeziei „Numai poemul de dragoste”, în care optimismul răzbate ca și când bucuria de a trăi trebuie să învingă: „Numai poemul de dragoste/ Rămas pe digul albastru/ Ne-așteaptă de-un veac/ Neschimbat”.

În final nu putem decât să remarcăm că Mariana Pândaru a îmbogățit, cu acest volum al său, peisajul poetic hunedorean, reușind să transmită cititorilor săi un nou fior de autentică poezie”.

Dumitru Boboșa – „Lacrime de ambră” – „Ardealul literar și artistic” nr. 5, 1998.

„Dacă avem în atenție că: „Adevărata frumusețe este la fel de rară ca omul capabil să-și aleagă un anume sine însuși și să și-l impună” – cum ar spune Paul Valery, – atunci, observăm că poeta Mariana Pândaru își asumă viziunile ce stau sub semnul actului revelator. De aici apare înclinarea spre interiorizare, spre vibrație sufletească, spre construcții de sferă latitudinară cu accente îndreptate către abisal, având la bază tensiuni polare. „Iartă-mă pasăre/ sunt mult mai slabă/ chiar dacă scriam cândva/ cu flăcări pe trupul tău inocent/ sunt mult mai slabă/ pentru că n-am avut niciodată/ imaginea întregului câmp/ în care se preumblă la fel/ oameni de cretă/ și oameni cărbune/ iartă-mă pasăre/ căci iată/ poezia se scrie/ și în stare de fericire”. Prin „Ferigi înzăpezite” poeta Mariana Pândaru ne propune dificultatea de a traversa cultul poeziei înțelegând că poezia conține principiul perceperii de sine a interiorului intim. Astfel, ea ne relevă un procedeu, o cale de ajungere la iluminare”.

*Victor Sterom – Ferigi înzăpezite – „Ardealul literar și artistic,
nr. 3-4, 2001*

„La a patra apariție editorială („Ferigi înzăpezite”, Editura „Heli-con”, 1996), într-o frumoasă colecție de poezie, Mariana Pândaru continuă un discurs liric ușor recognoscibil în peisajul poeziei tinere autohtone actuale. Metafora conținută în titlul cărții pare să fie pentru autoare însăși definiția artei sale, motivul ferigii sub zăpadă plasându-ne de la început într-un spațiu al transparenței și imaculării. Mariana Pândaru aparține temperamental poezilor de sorginte romantică, sesizând cu sensibilitate de barometru toate mutațiile sufletești declanșate de avatarurile unei realități alienate și agresive, străine de aspirațiile acestei poezii, ale ființei umane în general.

Poeta abordează teme esențiale ale poeziei dintotdeauna – dragoste, viață, moarte – în poeme scrise sub imperiul revelației pure, al inspirației autentice, reușind, nu de puține ori, să păstreze pe întreg parcursul poemului la aceeași intensitate starea emoțională inițială...”

Ioan Evu – Cuvântul liber, mai, 1996

„Fire puternic interiorizată, ținută distinsă, cu o expresie cercetătoare a feței și un surâs plin de înțeleșuri, Mariana Pândaru trăiește într-un

univers transparent din care țâșnesc pescăruși cu blânde priviri. Poezia sa este o constatare în care cititorul se află mereu în așteptarea cuvântului într-o formă deschisă.

Există în aceste versuri o voce tainică a umbrei elementele intră sau ies din scenă cu o evidență a gestului. De exemplu în „*Casa de umbre*” – bucuriile simple se decupează din pietre, flori fără culoare se leagănă, pasărea albă se strecoară subtil/ către lume.

Folosind cu grație un limbaj dens redând o succesiune de emoții bine tensionate în mișcarea elementelor lirice, poeta comunică un echilibru perfect.”

*Elena Cruceru – Orele albe ale poeziei –
Anotimp Magazin – nr. 224/1996.*

„Cine vrea să se ducă la Paris cu un ghid bun sau vrea să revadă Parisul prin luminile străvezii ale poeziei, să citească ultimul volum al scriitoarei Mariana Pândaru, *Parisul din inima mea* (Ed. „Călăuza”, Deva, 2001). Structurată pe trei mari capitole: *Primăvară de miere*, *Vară luminoasă*, *În lumea dialogului* (interviuri cu personalități ale culturii române din Franța, între care Monica Lovinescu), cartea, postfațată de Denisa-Lidia Toma este și un prilej de reflecție spirituală pentru cititor, căci autoarea își numește călătoria „periplul meu spiritual”.

Ce important e ca turismul să fie turism duhovnicesc. Se vede din ce ne spune iar autoarea: „Căci adevărata bogăție a omului stă în sufletul său și pe aceasta nu i-o poate lua nimeni, niciodată, orice s-ar întâmpla.”

*Theodor Damian – Mariana Pândaru, Parisul din inima mea –
Lumină lină (New York) - nr. 4/2001.*

CUPRINS

TRANSFIGURĂRI.....	5
Poezia.....	9
Primele semne ale învingătorului.....	10
Pescăruși cu blânde priviri.....	11
Cuvânt de aramă.....	12
Amurg.....	13
Îmi furau bucuria.....	14
Trandafirul de gheață.....	15
Casa de umbre.....	16
Frumoasele umbre de cretă.....	17
Verdele zid.....	18
Zăpezi peste ființă.....	19
Pe stânca de foc.....	20
Surâsul păpușarului.....	21
Pasărea cu zborul înfrânt.....	22
Vânătoare.....	23
Joc de bufon.....	24
Sub pom înflorit.....	25
Pe zăpadă numai urme fierbinți.....	26
Pasărea cea mare.....	27
Zile neașteptate.....	28
Celei păsări adevărate.....	29
Clipe de salamandră vicleană.....	30
Aproape liniște.....	31
Cel mai tăcut.....	32
Vis cu prigoarii.....	33
Ochi de lăcustă.....	34
Jocul pietrelor.....	35
Văpaia cuvântului.....	36
Spun păsării.....	37
Semne subțiri de neliniște.....	38
Sărbători fericite.....	39
Timpul ca lama unui cuțit.....	40
Încotro se duc zilele?.....	41
Colivic cu păsări.....	42
Privighetoarea de jertfă.....	43
FERIGI ÎNZĂPEZITE.....	45
Scriu pe albul zăpezii.....	47
Aș părăsi această câmpie.....	48
Privirea agățată de lume.....	49
Dimineți fericite.....	50
Întotdeauna aceeași carte.....	51

Cu flăcări pe trupul tău inocent.....	52
Nu mă-ntrebați niciodată.....	53
Doar noi și acvariul nostru.....	54
Stampă.....	55
Podul cu bufnițe.....	56
Pe linia dreaptă a inimii.....	57
O tristă amiază.....	58
Poezia ucisă în somn.....	59
În primăvară.....	60
Pe retina peștelui.....	61
Viața.....	62
Sâmbure viu.....	63
Ce știi tu – umbră înaltă.....	64
Ferigi înzăpezite.....	65
Cântec răzbunător.....	66
Întâmplător.....	67
Sub ochi de pisică.....	68
Visul albastru.....	69
Am fi ajuns două păsări.....	70
Om singur.....	71
Cămașa de jar.....	72
Fragilitatea artistului.....	73
Deșert al tăcerii.....	74
Poezia – coroană de spini.....	75
LACRIMA DE AMBRĂ.....	77
Când ajungem să știm.....	79
La început de mileniu.....	80
Purtând teroarea eșecului.....	81
Pe luciul oglinzii, cad pulberi.....	82
Clipa se naște uneori parșivă.....	83
Pe jarul unei zile.....	84
În splendoare de câmp.....	85
Doar în sus, loc de lumină.....	86
Peste câmp cu tăcerile tale.....	87
Umbre pe dig.....	88
Inima – pasăre liberă.....	89
Tu n-ai văzut călătorule.....	90
Labirintul ierbii cu ghimpi.....	91
Imperiul pe harta poetului.....	92
Omul și câinele lui.....	93
Agilitate de foc.....	94
Pâine și portocale.....	95
Cuvintele în locul nostru.....	96
Vara îngropată în noi.....	97
Omul tot om.....	98
Tabloul fragil al familiei.....	99
Starea de după cuvinte.....	100
Ferestrele mamei.....	101
Pe cărarea cu pietre rotunde.....	102
Într-o viață de om.....	103
Zilele – pete imaculate.....	104

În oglinda retrovizoare.....	105
Noapte cu licurici.....	106
În rochia ei brumărie.....	107
Aruncați în lume.....	108
Cruci de piatră.....	109
Portret pe sticlă subțire.....	110
Singur cu masca de defilare.....	111
Geometria ciudată a inimii.....	112
Dor de copilărie – iarna.....	113
Cuvintele suntem noi.....	114
Pe țărmul unei nordice mări.....	115
CĂLĂTORII.....	117
Într-o vară, la Varna.....	119
Serbia.....	120
La Praga printre oameni cu ochi de mărgele.....	121
Montmartre – colina cu păsări.....	122
Place du Tertre – cercul de culoare al lumii.....	123
În grădinile Verssailles-ului.....	124
Dieppe – o boală a pietrelor.....	125
Anina – drum de întoarcere.....	126
CÂNTECE PÂNĂ LA CER.....	128
FULGERE PE MARE.....	137
Fulgere pe mare.....	139
Cu inimă de antilopă.....	141
Câmp cu lavandă.....	143
Șemn de săgeată aprinsă.....	144
Încântată de clipă.....	145
Cu pași îngropați în nisip.....	146
Măinile – o pereche de aripi.....	147
Nasturi cusuți pe piele.....	148
Amintire topită în ceara sufletului.....	149
Flori de jar.....	150
Piatra scrisă.....	151
La lumina scorușului.....	152
Tristețea, tăcerea și păpușa de ceară.....	153
Zodia cocoșului.....	155
Lumea întinsă pe sticlă.....	157
Starea de pace.....	159
Asinule.....	160
Omul cameleon.....	161
Oase albite – cuvintele.....	162
Semne în crucea nopții.....	164
Apropie-te mamă.....	165
Ștrada cu indicatoare.....	166
Într-o seară înmiresmată.....	168
Groapa cu lei.....	170
Cuvântul și gândul.....	171
Insomnii inutile.....	173
Pasărea cu aripi legate.....	175
Cu inima purtătoare de flacără.....	177
REFERINȚE CRITICE.....	179

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România nr. 2511.1-171.1/ROL,
B.C.R. Filiala sector 1, București.

Editura „CĂLĂUZA”
Str. Horea, nr. 30
2700 Deva, jud. Hunedoara, România
Tel./fax: 0254-214684; 0744/521284
E-mail: calauzapress@yahoo.com.
Consilier editorial: Valeriu Bârgău
Tehnoredactor: Cristina Moruz
Carte tipărită la Tipografia
„Floarea Soarelui”

De același autor:

- **„Dincolo de râu, câmpia”**
- Ed. Facla (1987)
- **„Salt mortal”**
- Ed. Călăuza (1992)
- **„Daruri - jucării”**
- Ed. Călăuza (1994)
- **„Ferigi înzăpezite”**
- Ed. Helicon (1996)
- **„Noaptea sărbătorilor”**
- Ed. Călăuza (1997)
- **„Lacrima de ambră”**
- Ed. Călăuza (1998)
- **„Parisul din inima mea”**
- Ed. Călăuza (2001)

